

Castellet del Salí

Súria

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Dins del recinte de la mina del Salí
Emplaçament: Al nucli industrial miner del Salí

Coordenades:

Latitud: 41.82655
Longitud: 1.7608
UTM Est (X): 397093
UTM Nord (Y): 4631261

Classificació

Número de fitxa: 08274 - 230
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Obra civil
Estil / època: Contemporani
Segle: XX
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Es troba en una zona on la presència de sals potàssiques afecta totes les estructures. A més, hi ha reformes per tractar-se d'instal·lacions fabrils en utilització.

Protecció: Física
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Restringit
Ús actual: Productiu
Titularitat: Privada
Titular: Ref. Cad. 7014301CG9371S

Fitxes associades:
[Castellet de Cabanasses 1](#)
[Castellet de la Pobla](#)

Autoria de la fitxa: KuanUm - JM Huélamo - JM Solias
Data de registre de la fitxa: dj., 31/12/2009 - 01:00

revisió:**Data de la darrera revisió:** dt., 19/10/2021 - 12:00

Descripció

El nom popular és el de pou vell o "maestro", ja que és el més antic existent de tota la conca i de l'estat espanyol. El seu us inicial era d'accés a la mina i de ventilació. Va estar en us fins el 1975 quan arran de que pou de la Pobla ja estava operatiu va quedar només per a ventilació i d'emergència. El castellet té una alçada 40 metres i està fet de maó i acer laminat. La màquina d'extracció i els cabrestants van per sobre del castellet que li afegeixen uns 25 metres més, mitjançant un edifici de maó vist i teulada a dues vessants, que es troba a 40 metres d'alçada. El pes total és d'unes 300 tones. El diàmetre d'aquest pou 6'05 metres. Presenta una profunditat de 327 metres, a partir d'aquest punt va en secció inclinada fins a trobar-se amb el pou de la Pobla. No pot baixar més per la falla del Tordell. La capacitat d'extracció del castellet, quan funcionava era de 1.000 tones al dia amb una potència de 160 Hp accionada mitjançant un motor elèctric. La gàbia té diversos skips amb capacitat de 2'5 tones cadascun situats sobre la gàbia dels miners. La velocitat de tracció és de 0'8 a m/s.

Observacions:

Al lloc del Salí, a pocs metres d'on el 1912 es va descobrir hi ha conservat dins la fàbrica de tractament de la mina "Roumanie" el pou 1 o mestre, que durant 50 anys fou l'únic pou actiu de potassa a Sùria. És on les sals potàssiques es trobem més a prop de la superfície. L'any 1962 es va construir el telefèric anomenat el cable, que unia el pou de Cabanasses amb la zona de fabricació, on baixaven el mineral en vagonetes La cinta transportadora que uneix el pou del Fusteret (o número 4) amb la zona de fabricació va ser inaugurada el 1973. L'any 1982 es van vendre el 51% de les accions de l'empresa "Mines de Potassa de Sùria" per part del grup belga "Solvay" a l'empresa de l'INI, "Fodina", la qual cosa va comportar una nova manera de treballar i de gestionar la factoria. Posteriorment "Fodina" acabà adquirint la totalitat de les accions. Actualment l'accionista majoritari és l'empresa israeliana "Potasses del Mar Mort" que ha creat l'empresa IBERPOTASH per gestionar els seus interessos a Espanya.

Història

El dia 3 de setembre de 1911, l'ajuntament va rebre una carta de R. Macary i Gay de Lafrance, de Burdeus, demanant-li permís per construir un pou de prospecció minera i un camí d'accés que enllaci la seva finca del "Salí" amb la carretera de Manresa a Bassella. Aquest topònim sembla provenir de la troballa de sal, en fer la carretera a mitjan segle XIX, encara que des de l'any 1185 se sap de l'existència de mines de sal prop de la vila de Sùria i el 1780 el pare Caresmar indica que es molia sal a Sùria, la qual cosa fa sospitar de l'extracció de sal en aquell moment. Retornant al segle XX, Macary esperava treure sals potàssiques d'aquesta propietat en un termini de dos anys. Aquest és el primer pas per explotar el mineral potàssic surienc que, ja al 1897, l'enginyer de mines Thos i Codina havia intuït. L'any 1912 els enginyers Macary i Viader comencen la perforació d'un pou a la finca abans esmentada i arriben a una fondària de 68 metres i fent una galeria horitzontal, troben sals potàssiques. Es van fer 11 sondeigs als voltants de Sùria que permeteren reconèixer una àrea de 10 km quadrats demostrant una gran riquesa en potassa.. L'empresa belga Solvay adquireix a Macary i Viader la concessió de les mines. En la primavera del 1917, l'empresa havia començat a fer treballs d'explanació de terrenys, a la finca del Tordell, que es on havien d'anar les instal·lacions mineres. I el 5 de setembre de 1918 un decret del govern civil autoritza a Solvay de poder

construir un ferrocarril miner de Súrria a Manresa. Aquesta línia és projectada per l'enginyer belga Louis Dupont, la qual s'inaugura l'any 1924. Aquest mateix any s'inicien les tasques de mineria, acabant-se el primer castellet el 18 de novembre. El 25 de setembre de 1920 es constitueix la societat "Mines de Potassa de Súrria, S.A."; la totalitat de les accions en poder de l'empresa Solvay. Els conflictes obrers foren presents de forma intensa en el poble durant el primer terç del segle XX. El dia 2 d'octubre de 1929, el rei Alfons XIII visità les mines i, amb motiu d'aquesta visita, els elements anarquistes del poble van preparar un atemptat contra ell dins la mina, que finalment no es dugué a terme. El 28 de desembre de 1930 esclata una vaga a les mines. Els treballadors demanen no haver de treballar més de 8 hores seguides, no treballar els diumenges o cobrar més aquest dia i no cobrar a tant per hora (0'8 pta). Aquesta vaga s'acabà el dia 11 de gener següent. El 20 de gener de 1932 es va declarar la vaga general revolucionària. A Súrria no es va treballar, però no perquè fós vaga sinó perquè era la festivitat de Sant Sebastià. El 28 d'octubre de 1933 començà una altra vaga a les mines, que acabà el 24 de novembre. La producció de potassa es va interrompre al llarg de la Guerra Civil, extraient-se només sal de cuina. Al retirar-se les tropes republicanes el gener del 1939 van volar, a més dels ponts, el castellet de la mina. A finals de 1939 les fàbriques varen reprendre la seva activitat habitual, encara que els salaris dels treballadors eren tan baixos, que la gent anava a menjar a l'Auxili Social, a les mines no es va començar a treure mineral fins al gener de 1940. L'any 1956 va haver-hi un accident on van morir tres treballadors al Pou de Cabanasses, essent aquest el més greu ocorregut a les mines.

Bibliografia

FÀBREGA ENFEDAQUE, Albert (2009) Cum grano salis. La sal i la potassa a Súrria (1185-1982), Ajuntament de Súrria - Iberpotash; FALGUERA TORRES, Sergi (2008) "Castellets miners conservats a Catalunya, en explotacions mineres no metàl·liques (1). Els castellets miners conservats a la ona potàssica de Catalunya. Sector de la conca del Cardoner (Cardona i Súrria, Bages, Barcelona)", Butlletí de l'Institut d'Estudis de la Natura , Vol. VII, Núm. 3, pp. 289-308

